

آبونه شرائطی

داخلی، خارجی، هریر ایچون
بندگی (۲۵۰)، آلتی آیله

(۱۳۰) غروشدور.

استخسی ۵ غروش،

سنه ایکی ۵۲ نسخه در

اداره خانه

باب عالی جاده سنده دائره مخصوصه

اختطارات

آبونه بدلی پشیندور

مسئله موافق آثار مع المنویه

قبول اولتور. درج ایدله

بازیتر اعاده اولو اعاز

کتابخانه

۱۳۳۰

دینی، فلسفی، علمی، ادبی هفته ای مجموعه اسلامیه در

باش محرر صاحب و مدیر مسئول

اشرف ارباب

محمد عاکف

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

اختطارات

ادرس تبدیلنده آریجه بش
غروش کوندرملیدر

مکتوبلرک امضالی واضح
واو قری قلی اولسی و آبونه صره
و سرورنی محتوی بولنسی لازمدر

ممالک اجنبیه ایچون آبونه
اولانلرک آدرسلرینک فرانمز
جده یازلی رجا اولتور.

باره کوندردله کی زمان نه به داتر
اولدیفنک واضحا بیلدیرلسی
رجا اولتور.

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

عدد: ۴۴۲

۲۹ ذی الحجه ۱۳۳۷

نخستینه

۲۵ ایلول ۱۳۳۵

جلد ۱۷

بوتقول دينية اسلاميه اوج مرتبه اوزرينه در : متواتر ، مشهور ، آحاد . قرآن عظيم الشان ايله بعض احاديث نبويه كې مبدأ و منتهاده متواتر اولان لصوص قطعي و مجزوم الثبوتدر . يعني بونارك ثبوت تاريخي نپولنده شهبه يوقدر . براسه تانبولاي نظر نده لوندرونك انكتره ده اولديني ، تاريخده حضرت محمد عليه السلام وجودي ، نه قدر قطعي ايسه متواتر اولان تبليغاتي ده عيني درجه ده قلمبدر . عجباً حضرت محمد عليه السلام بوني تبليغ ايلديني ؟ سوالنه احتمال يوقدر . علماء اسلام توارك بوتون اينجه انكاري كوزم تشاردر . مشهور اولانلر : منتهاسنده تواتر مرتبه . سنده اولوب ده مبدأ نده اوقطعتي حائز اوليان ونقط خوبي شيعي بولونلدر . آحاد ايسه : بداية ايكي ويا اوج موثوق و امين ذالك روايت ايلدكاري نقولدر . متواتر ايمان ايله ايمانلرنگ معياريدر . مشهورلر ايله آحاد احتمالي اولمغه يالكنز اعمالده ، اخلاقده دليل اولق حيثيتي حائزدر .

دائماً احتساس و عقلك مجموعه خطاب و هر ايكي سني تاملين ايدن بوتقول اسلاميه كتاب وسنت ناميله ايكي قسمه تصنيف ايدلش واحكام دينيه نك ايكي منبع مهمي اوله رق تعقيب اولونمشدر كه قرآن طوغرودن طوغرويه طرف الهين كان اوامرو ارشاداتي ناطق اولديني و (آمنوا بالله ورسوله) ، (قل ان كنتم تحبون الله فاتبعوني) ، اطيعوا الله واطيعوا الرسول) ، (وما ينطق عن الهوى ان هو الا وحى بوحي) ، (لقد كان لكم في رسول الله اسوة حسنة) ، (وما آتاكم الرسول فخذوه وما نهايكم عنه فانتهوا) كې آيات جايلا ده رسول الله ايماني ، محبت و اتباعي ، اطاعتي ، رسول الله كې مابه الاستمهاد بر نمونه امثال اتخاذ اولونمسي ؛ يعني آ كا بكنز ميه به چال شيلمسي ، رسول لله هر نه امر ايدرسه طوتولمسي و هر نه دن نه ي ايلرسه صاقي نيلمسي ، حاصل ي حضرت پيغمبرك كېف و هواسنه كوره سوز سويله محبوب وحى ايله سويلديكني تثبيت ايلك حسيله قم رسالته ندهيدن تاق اولونان و جناب الله نسبت ايدلن اواصر و ارشادات دخي دينك ماهيت تشريره سني حائز بولونمشدر .

بوندن باشقه قرآن امر اسلاميه شورايي ، مشورتي امرايله مش ؛ اسلامك ماهيت اجتماعيه و مدنيه سنه اهميت ويرمش ؛ بوتون خطاباتي جمعيتيه توجيه ايتش اولديني ؛ اتني امرا بالعرف و نه ي عن المنكره مأمور قلدني ؛ كذلك حضرت پيغمبر بعض احاديث ايله آراء اجتماعيه قيمت ويرديكي و وظائف اجتماعيه تلقين بووردني ، اصحابك سيرت و سلوك رينه ده اتباعي امرا ايلديكي ، مبادي اسلاميه ايله طرز عبادتندن باشلايه رق منتظم بر تشكيلات اجتماعيه وجوده كتير ايلديكي ، اصحاب كرام ايسه بومبادي تشكيلات اجتماعيه ي حسن استعمال ايدرك برچوق اتفافي قرارلر اتخاذ ايدم بيلدكاري جهتله اجماع امت دخي تشريره بر منبع ثالث اوله رق تقرر ايله مش و افراد علماء ايجونده طريق قياس و اجتهاد ايله حقائق دينيه نك ايضاح و كشفني وظيفه سي اقرار

ايدلش اولمغه علماء اسلام اشبه مابيع ثلثة اسلاميه بي تصنيف و هيري علمي مناهج ايله تدقيق ايدرك علل و اسباب عقليه و منطقيه دخي ربط ايلش و بوضو رتبه علم توحيد ، علم فقه ، علم اخلاق و تصوف ميدانه كلسدر كه بوعلملرك مناهجي زمانزده كي علومك مناهجنه بيله تماميله تطبيق اولونه بيلمكده بولونمشدر . بوعلملرك موضوعاري فنون مثبتة موضوعاريه ده يوقايدن تماس ايتديكي ايجون فنون مثبتة حاضر نك انكشافاتي تماميله حوزه اداره سنه آله بيلبور و آنلرله تبارض موقعنه دوشمك شويله دورسون . بالعمك شدت آله بيلبور . بو علومز مابعد الطيبي مباحث فلسفيه ايله دائماً تلاق ايدم بيلير و مابعد الطيبي مساكدن هيري نه بوجه انطباقي ارئه ايدم بيلير سه ده حقيقتده هيسنه مقابل بر خصوصيتي حائزدر و آنلردن اغنا ايدم جك ثروت و قوته مالكدر . شو شرط ايله كه فنون ابي تعقيب ايدلسون .

محمد حمدي

وهاييك

٢

بومباحثي متعاقب شعائر ديني اقامه ايله اعلان جهاد ايتك اوزره در حال شيخ محمد عرض تبينه شينجي برابر آلوب در عيه به كلدي . شيخ در عيه بي بوضو رتله مقر اتخاذ ايتدك دن صوكره رؤساي معاصره و سائر دن آلوب شيخه منسوب بولنان برچوق كيمسه لرله عثمان بن ميمرك آدم لردن بر خيلي ذوات بيدري در عيه به هجرت ايتك باشلاديلر . ديكر طرفدن عثمان ابن ميمر ابن سمودك شيخه معاونت و شيخك صيت و شان و شهرت نك كون بكون تعالى ايلكده اولديني ، آدم لردن برچوقك شيخك طيفه كيمكده بولنديني كورونجه شيخك حقه نده ياديني مامانه دن و خصوصيه كندوسني احسانن چيقارمش اولديني دن طولاي سوك درجه پشيمان اولدي . بونك اوزرينه عيینه نك رجال و اكابر دن بعض كيمسه لري برابر الهرق شيخك تزدينه كلدي و بر ده عيینه به عودت ايتك اوزره الحاح و اصرارده بولندي . فقط شيخ حوايا : هابن سمودك حقه نده كوسترمكده اولديني كمال حرمت و رعایت قارشى كنديسنه متدار بولنديم ايجون عيینه به عودتم رأبلرينه مفوضدر ، مساعده ايدر لرسه سركله برابر كليرم ، ايتدكاري حاله بالطبع يانلرنده قاليرم . ديدى . بونك اوزرينه عثمان ابن سموده مراجعت ايتدى . فقط هابن سمود طلب واقعي صورت قطعيده رد ايتديكي جهتله عثمان كمال أسف و ندامتله عملنه عودت ايلدي .

در عيه اهائيسي اوصره لرده همان عمومي دينه جك درجه ده ففوقاته به مبتلا و تأمين معيشتدن عاجز بر حاله بشامقده اولدقاري حاله شيخك هر

مقاله به سوق ایتدی. نجد وبالخاصه احسا اهالیسیله دفعات کثیره ده واقع اولان محاربه سنده تأمین غلبه به موفق اولدینی جهتله دیار مذکور اهالیسنی دائرة اطاعتیه آلدی و آل سهوده مخصوص اولوق اوزره غایت مکمل برنجد امارتنک تشکیلنه موفق اولدی.

دین، مذهب، سلطنت و سائره کبی اساسات مهمه نیک تأسیسی ادعایه میدان ایتلان اکثر انقلابیونده کورلدیکی اوزره شیخده دخی افراط درجه سنده حاکمانه بر ارسخا موجودایدی. هر محاربه ده کثرتله اله ایتدیکی اموال غنائمی بر ویا ایکی شخصه هبه ایدردی. بومتلوا انقلابات مهمه نیک موفقیتله وجود پذیر اولسی ایچون سخا و بذل مال کبی وسائطک قلوب عامه نیک تسخیری خصوصنده نه درجه ده مهم بر تأثیر وجوده کثیره چکی محتاج ایضاح اولیان حقایقنددر.

نجد امیری بیله شیخک امرنی اولقسنزین هیچ بر شیئه ال سورمزدی، کرک امیرک، کرک معیننده کی امرا، ضابطان و افرادک شیخک امرینک خارجنه چقماری محال ایددی، بالعموم نجد اهالیسی ده امیر ایله عساکری درجه سننده شیخه مطیع و متقاد ایدیلر. نظر لرنده شیخ عادتاً ائمه اربعه درجه سننده ایددی، شیخک اسمنی فنا بر صورتده تذکاره جرأت ایدن بر آدم نظر لرنده قتله مستحق کوریاوردی.

ریاض بلده سنک ده فتحیه فتوحات نجدیه ختام بولدقن و آل سعودک مالکی فوق العاده کسب و سعته امنیت محلیه تقرر ایتدکن صوکره شیخ محمد کرک اموال غنائمی، کرک امور سائره بی امیر عبدالعزیزه باتودیع عبادتله مشغول اولوق اوزره دائرة ازواجه چکیلدی. اوده (۱۲۰۶) تاریخ هجریسنده ایدیکه امشالی اولان مجددین و انقلاب بیون کبی بو طلم فانی به وداع ایله ترک دغدغه حیات ایددی.

سعود بن عبدالعزیزک حیل شمر اوزرینه هجوم ایله سکز بیک دوه و اشیای کثیره دن عبارت بولنان اموال غنائمی افراد عساکری بیننده تقسیم و برچوق کیمسه لری قتل ایتسی حادثه سی شیخک وفاتی سنه سنه مصادقدر.

محمد بن عبدالوهابک سرگذشت احوالی بالاده کی اجمالاً عبارتدر. تأسیس ایتش اولدینی مذهبک مسائلی ارسنده طالم اسلامیتده محمدک علیه نده اک زیاده نفرت و قبل و قاله سبیت و یرمش اولان اساسات اجتهادیه ایله انک اوزرینه جریان ایتش اولان مباحث علمیه دن وبالخاصه بومذهبک تأسیسنه کافه قوتیه معاونت ایتش اولان ابن سعودک نسب و عائله سنک خصوصیت احوالندن دخی ایلروده بالطبع تفصیلات و یرمک مجبوریننده یز. اولکی مقاله مده ده اشارت اولدینی اوزره محمد حد ذاتنده نجد قطعه سننده فضیله مشهر برسلاله علمیه دن اولدینی کبی پدری عبدالوهاب دخی مذهب حنبلی اوزرینه اجرای احکامه مأمور قضات صنفدن و حدیث وفقه و علوم سائرده ده بیوک احاطه و وقوفه مالک علمادن ایددی، موسی الیهک برچوق اسئله و اجوبه بی محتوی مهم رساله لری وارد.

کون مجلسنه دوام ایدوب و عظوم نصیحتندن استفادله ایدرلردی. ابن بشیر نجدی دیورکه: بن درعبه اهالیسنک اوزمانارده کی درجه فقر و ضرورت لرینی کوردیکم کبی بالآخره ابن سعودک زماننده کی حال لرینی ده کوردم. ایکی زمانه عادت مشاهداتده کی فرق عظیم ایددی. اولجه کاندولرینی صوک درجه ده فقر و ضرورتده کوردیکم حالده دفعه اخیرده کی سیاحتده اهالیسی زیاده سیله متمول و عیشم کوردم. یعنی هر دلو البسه و اسلحه فاخره ایله مجهز و نعم کونا کونه مستغرق و قوه جنودیه لرینی ده فوق العاده منتظم کوردم. حتی برکون باطن نایابه معروف اولان الیش و یریش محانه کیتدم. ذکور ایله نسیابه مخصوص بازار محلی بشقه بشقه ایددی. آلتون، کمرش، اسلحه، دوه، قویون، البسه فاخره، بغدادی و سائر اشیانک موجودی لسانک تقرر ایتسه یه چکی درجه ده مبدول ایددی. مدبصر دثره سی اشغال ایدن چارشو سنده بایع ایله مشترینک یکدیگرینه قلاشی تماطی ایتدکری و آلام، صاندم و کلمه لرینک حاصل ایتدیکی اوغوتی عادتاً بر آری قواننک حالی تصویر ایدیوردی.

هرنه ایسه شیخ محمد درعبه ده توطن ایددی. درعبه اهالیسی امور دینییه لریله فرائض و واجبات شرعیه لرینک اداسنده غایت متکامل و مترسخی آدم لر اولدق لری حالده شیخ محمد انلری تمامیه طریق دینه سوق ایتش ایددی. شیخک اساس دعوتی توحید ایله ترک شرکدن عبارت اولدینی جهتله اهالی به اول امرده (لا اله الا الله) کلمه سنک معناسنی او کرتدی و « بولکمه نفی و اثباتدن عبارتدر؛ یعنی (لا اله) ترکیبی جمع معبوداتی نفی ایتدیکی حالده (الا الله) ترکیبی عبادتله بالکیز جناب حقه مخصوص اولوب شریکی اولدیغنی مثبتدر و دیدی. اندن صوکره کاندولرینه معرفه الهی و ارضک، سمانک، شمسک، قرنک، نجومک، الملک، نهارک، سعجابک و سائره نیک وجودی کبی وحدانیت الهیه ایله ربوبیتده دلالت ایدن مخلوقاتی؛ و حقایق اسلامیه به تعلق ایدن آیات و دلائلی، قران عظیم الشانک احکامی؛ جناب حقه تفویض امور ایتکله او امرینه اطاعتی و نواهیسنندن اجتنابی؛ اسلامیتک مبنی اولدینی ارکانی؛ بهت و سائر اعتقاداتی اطرافیه کاندولرینه تبلیم و تفهیم ایتکله باشلادی. آنجی انفاً دخی بیان اولدینی اوزره حضرت پیغمبردن استغاثه نیک ممنوعیتی مسئله سننده غلو ایدرک افراطه قایلدی. شیخ اهالیسنک امور دینییه ده کی جهل لرینی شو صورتله ازاله ایتدکن صوکره شیخک عبتی اهالیسنک محفظه قلبنده محترم و اساسی بر صورتده جایگیر اولدی.

شیخ درعبه ده نفوذنی تمامیه تأسیس ایتدکن صوکره نجد قطعه سنک بالعموم بلاد و قصباتی ایله قبائلنک رؤسائنه خطاباً کاندوسنه اطاعتک لزوم و وجوبنی آمر دعوتنامه لر کوندردی. قسمماً اطاعت ایتدیلر سده اناردن بر قسمی مخالفت و عصیانه صایدی. کیمی شیخ حقیقده استخفاف و استهزابه، کیمی کاندوسنه سحررا سنادینه قالشیدیلر. شیخ ایسه امرینه تابع اولان درعبه اهالیسنی بحسالفقرله در حال

عبدالوهابك پدري اولان شيخ ساليان دنخي هالومده يدطولا صاحبي اولوب زماننده نجهك فقهاستندن واعلم علماسندن معدود ايدى . وقتنى تصنيف وتدريس ايله كچومش و اوقطه نك رياست علميه سى مقامى كندوسنه منحصر بولموش ايدى . حيفاكه وهابى مذهبك مؤسسى بولنان محمد آبا واجدادينك ازينه اکتفا ايتيرهك دينده غایت مفرط برتعصب اعتقادى وجوده كتورمك ، وقتك علماسى عليهنده شدتلى اعتراضلر درميان ايتكه كندوسنه اعتقاداً مخالف اولانلرك كفرلرينه قدر كيدوب قتللرينى تجوز ايتك ، بو اوغورده آجدينى محاربه لرده جهاد فى سبيل الله نامنى ويروب ابن تيميه وابن قيم وامثالى كى بعض ذوات محدودده خارج قالدینى حالده روضه مطهره نك زيارتى وحضرت پينمبرله سائر انبيا و اوليادن استشفاع جوارنده اتفاق ايتش اولدقازى خصوصاتى شدتله منع ايتك كى احواله تصدى ايتدى .

شيخ محمد كچه روايته نظراً اجتهاد مطلق ادعاستنده ايديسده فتاوى واجتهاداتنده تماماً ابن تيميه اقتدا ايدوبده اكا مخالف اولان اقواله قطعياً اعتماد ايتزدى . مع مافيه دين عالينك برچوق فرائض و واجباتك ناسه تعليمى خصوصنده ده شيخ محمدك افراط مساعيسى مسبوق اولدینى ده قابل انكار دكلدره . بعض خواص ناس استننا ايديبيرسه شيخ محمدك ظهور نندن اول نجه قطعى عادتا معارف دينيه دن محروم بر حالده ايدى . دين ميديك برچوق احكام و دقايقه شيخك هميله كسب اطلاع ايديه بيلديلر . و اسفاكه تعصب دينى خصوصنده افراطه قابلدینى ايجون بين الاسلام بر چوق بدع و اهيه ايله قتن عظيمه نك ظهورينه سببیت ووردى .

شيخ محمدك متعدد تصانيفى و تاليفى ده وارد . كتاب التوحيد ، تفسير القرآن ، كتاب الشبهات او جهل دندرلر . شيخ محمدك كندولرندن اخذ فيض ايتش اولدینى اسانده علوم پدزى عبدالوهاب ايله شيخ محمد بن حياة السندي المدني ، شيخ عبده بن سيف ، و شيخ محمد الجموعى و سائر دن عبارتدر . روايته نظراً شيخ محمد و قبيله بغداده كلرك خطه عراقيه ده علامه عنوانيله مشهور حيدرى زاده صيفه افندي دن دنخي اخذ فيض ايتشدر . حقي مشارالیهك حفيدى اسعد افنديك درعيه طريقيه حجاز مغر طراز دن بغداده عودتنده امير نجه سعود طرفندن بالاستقبال كمال تعظيم و حرمت ايله مشارالیهى اوج آى قدر بر زماندن زياده كندى نزدنده اليقوبسى بويله بر مناسبتدن نشئت ايتش اولدینى ده روايت اولنقه در .

شيخ محمدك شيخ حسين ، شيخ عبده ، شيخ على ، شيخ ابراهيم ناملريله درت مخدومى وار ايدى . شيخ حسين پدريك و قاستندن سوكره مقامنه قائم اولمش و درعيده قاضيلك وظيفه نى دنخي ايفا ايتشدر . شيخ على دنخي اصول و فروع فقه ، حديث و تفسير علماسندن ايدى . بو دنخي نى نيم حوطه سنده قاضى اولدینى كى فيصل بن تركينك امارتنده رياض قاضيلك كنده بولموش ايدى . شيخ عبده دنخي وقتك علماسندن

معدود ايدى . برادري شيخ حسين دن سوكره اوده پدريك مقامنه كچمشدر . سعود ايله اوغلى عبداللهك امارتلى زماننده اوده درعيه قاضيسى اولمش ايدى . شيخ ابراهيم دنخي علمادن ايديسده پدري و برادرلى كى مسلك قضاده بولمادشدر .

حيدرى زاده

ابراهيم

تاريخچه طريق تدريس

۳

بر آز دهسا سوكره لرى مدرسه لرده علم و معرفت فارايلرك . . غزالبيرك . . ابن سيدالرك . . شهاب الدين مقتوللرك . . الكنديلرك ، حاصلى دنيا نك اك بيوك ارباب كالندن معدود بولونان ذواتك آثار مخلصه سنه تدريسكاه معرفت اولان مدرسه لر صوك زمانلرده بين ازمكدن باشمه عقلاً ، حكماً بر فائدى اولمايان قاضى ميرلره درسه خانه عطالت اولمشيدى .

طريق علمانك اوغرا دينى بو قدر انحطاط ايله برابر فكرلريله . . قاملريله اعلاى دين و دولت يولنده استقامت نماى كمال اولان اصحاب علمه مخصوص دفتر اكار مدرسه لرده بوس بوتون قاپانامش ايدى . آقشهرلى عمر افندى . . و ديشلى خواجه مصطفي افندى . . حافظ سيد افندى . . كريدلى خواجه . . قرين آبادى عبدالرحمن افندى . . فابله خايل افندى . . ياقوملى على افندى . . نحرير شهر احمد جودت پاشا . . حافظ طالب افندى . . حافظ شاكر افندى . . مرحوملر ايله نيكوشلى يوسف ضياء الدين افندى كى اعظم هپ او انتظامنى فائب ايتديكندن بحث ايله ديكر مدرسه لردن يتشمش اصحاب قدرت و فطانتدر . هله يك كنج دنيله جك برسنده ايكن رحله تدريسى كرسى دارنيمه تحويل ايله بن خواجه شوكت افندى اسملرينى سايدنيمز ارباب فضيلت آرسنده حقيقه بر آتشاره كمال ايدى . مشارالیهك شاكر دمرفتلرى اولان واسملى اسان حرمت و رحمتله ياد ايديان فتوى امين اسبقى نورى افندى ، مناسترلى اسماعيل حقي افندى ، خواجه خالص افندى ، مغنيسالى حاجى حافظ امين افندى ، طاشكويرلى عبدالله افندى ، جمعلى مصطفي افندى ، چهارشنبه لى حاجى احمد افندى ، خواجه ذهنى افندى ، سابقاً مستشار مشيخت عليا نجيب افندى و سائر كى بر چوق افاضل اينه عرفان و كاللرينى عمومه تصديق ايتديرمش ارباب فضيلت دندرلر . بوندن باشقه قرين آبادى زاده عمر حلمى افندى ، فيوجقى زاده عاطف بك كى ناملرينى ملتك خاطره احترامنه نقش ايدرهك درسه خانه حيايه و داع ايله بن اعظم دنخي فيض و كالى ينسه بو مدرسه لردن اخذ ايتش ايديلر .

مع مافيه قوجه بر ملت اسلاميه نك شان جليل خلافتى حائر بر مركز سلطنتده بويله اوج يش متبحرك موجوديتى ، افرادى بودنياي قانى به تحصيل كمال و نشر معرفته مأمور اوق اوزره كان بر امت